

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРА У ЗОВНІШНЬОМУ РИНКОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ

*Сіренко Н. М., д-р екон. наук, професор, Мікуляк К. А., асистент,
Миколаївський національний аграрний університет*

Глобалізація економічних процесів, поглиблення міжнародного поділу праці, формування світових товарних та фінансових ринків, інтегрування національної економіки у світову економічну систему зумовлюють суттєве зростання ролі зовнішньоекономічних відносин, а відтак підвищують їх значення для розвитку аграрного сектора економіки.

Аграрний сектор потребує особливої уваги з погляду оцінки його довгострокової ефективності, оскільки досягнутий рівень його конкурентоспроможності, а також перспективи розвитку в умовах глобальної конкуренції безпосередньо впливають на рівень життя населення, вартість споживчого кошика, умови та якість відтворення робочої сили в національній економіці.

Особливості формування ринкового середовища як засобу посилення розвитку аграрного сектора у своїх наукових працях досліджували вітчизняні науковці, до числа яких належать: М. В. Зубець [1], М. В. Присяжнюк [1], П. Т. Саблук [1], М. І. Стегней [7] та ін.

Становлення ринкових стосунків для підприємств аграрного сектора було складним і важким через ряд прорахунків у фінансовій, кредитній та зовнішньоекономічній політиці держави, відсутність державної підтримки на початку здійснення реформ і обмаль досвіду роботи в ринкових умовах у підприємств галузі [2]. Перехідний період для аграрного сектору характеризувався кардинальними змінами в господарському механізмі, взаєминах із споживачами, постачальниками ресурсів та державою, а також виникненням і поглибленням ряду негативних тенденцій.

Як наслідок, в аграрному секторі відбулося безпрецедентне зниження обсягів виробництва практично всіх видів продукції, значне скорочення виробництва асортименту продукції, що випускається, старіння основних засобів. На це вплинули як причини загальноекономічного характеру – погіршення фінансової ситуації в країні, підвищення цін на енергоресурси й транспортні послуги, диспаритет цін, так і падіння платоспроможного попиту населення. Крім того, спад виробництва можна частково пояснити безперешкодним наповненням продовольчого ринку аналогічною імпоротною продукцією в результаті лібералізації зовнішньоекономічної діяльності.

Аграрний сектор економіки, базовою складовою якого є сільське господарство, формує продовольчу, у визначених межах економічну, екологічну та енергетичну безпеку, забезпечує розвиток технологічно пов'язаних галузей національної економіки та створення соціально-економічних умов сільського розвитку.

Агропромисловий комплекс створює близько 18% валової доданої вартості держави, є одним з основних бюджетоформуючих секторів національної

економіки, частка якого у зведеному бюджеті України за останні роки становить в середньому 12%, а у товарній структурі експорту – понад третину [2].

Наразі в аграрному секторі, існує ряд викликів, що полягають у необхідності проведення якісних перетворень, які у перспективі забезпечать конкурентоспроможність сільськогосподарського виробництва на зовнішньому ринку, продовольчу та фінансову безпеку держави у процесі трансформації фінансово-економічного простору.

Потребує невідкладного вирішення питання адаптації сільськогосподарських товаровиробників до умов роботи в глобалізованому економічному середовищі з урахуванням формування зони вільної торгівлі з державами-членами ЄС [2].

Складна ситуація в аграрному секторі економіки викликана обставинами, які наведені на рис. 1.

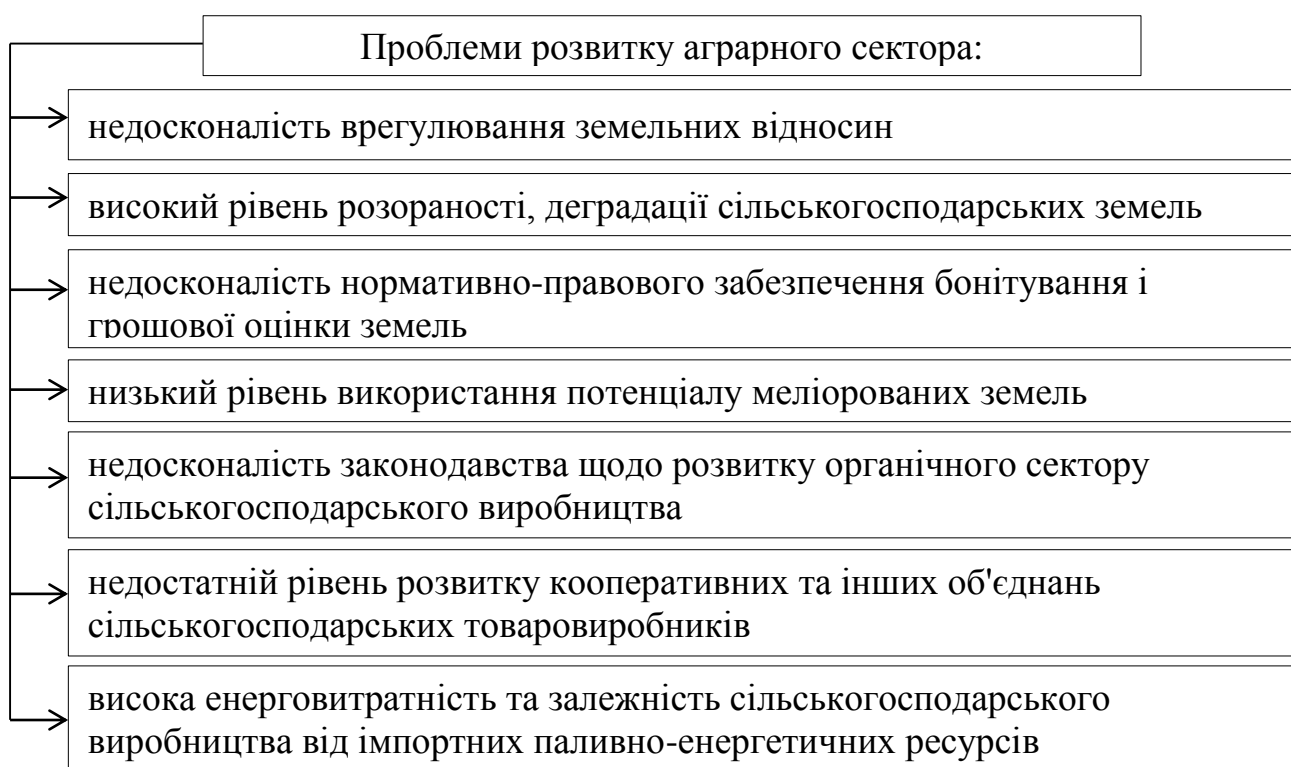

Рис. 1 – Проблеми розвитку аграрного сектора економіки України
Джерело: узагальнено авторами на основі даних [2]

Способами розв'язання даних проблем є [2]: удосконалення системи кредитного забезпечення, а також розвитку державної підтримки страхування аграрних ризиків; забезпечення підтримки фермерських господарств, малих і середніх виробників сільськогосподарської продукції та створених ними сільськогосподарських кооперативів; здійснення заходів боротьби з деградацією сільськогосподарських земель та опустелюванням, включаючи проведення моніторингу та агрохімічної паспортизації, консервації малопродуктивних і техногенно забруднених земель, запровадження енергозберігаючих та енергоощадних технологій, а також сучасних систем живлення, відновлення та розвитку систем меліорації; розвитку біржового ринку, запровадження

фінансових та інших інструментів на ринку сільськогосподарської продукції (аграрні розписки, ф'ючерсні і форвардні контракти); забезпечення вітчизняних сільськогосподарських виробників сучасними селекційними, племінними (генетичними) ресурсами та зростання потенціалу їх експорту, удосконалення та забезпечення ефективного ведення державного реєстру сільськогосподарських тварин, запровадження системи оцінки та визначення племінної цінності тварин, ведення племінного обліку через створення інформаційних автоматизованих баз даних про племінні (генетичні) ресурси; запровадження системи консультацій бізнесу в режимі реального часу щодо вирішення питань торгівлі на ринку ЄС [2].

Поступове розв'язання цих проблем надасть змогу аграрному сектору активно нарощувати конкурентні позиції та розвивати зв'язки у зовнішньоекономічному середовищі.

Список використаних джерел:

1. Аграрний сектор економіки України (стан і перспективи розвитку) / [Присяжнюк М. В., Зубець М. В., Саблук П. Т. та ін.]; за ред. М. В. Присяжнюка, М. В. Зубця, В. Я. Месель-Веселяка, М. М. Федорова. – К.: ННЦ ІАЕ, 2011. – 1008 с.
2. Концепція Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2021 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://clck.ru/EZSHz>.
3. Рейтинг регіонів по виробництву продукції сільського господарства. Електронний ресурс. Сайт Мінагрополітики. – Режим доступу : <https://clck.ru/EeTT8>
4. Сайт державної служби статистики України – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
5. Сіренко Н. М. Мотиваційний механізм в системі активізації діяльності аграрних підприємств / Н.М. Сіренко // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – Миколаїв, 2009. – Вип. №1 (48). – С. 9-15.
6. Сіренко Н. М. Концептуальні підходи до формування державної програми реалізації інноваційної моделі розвитку аграрного сектора України / Н.М. Сіренко // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – Миколаїв, 2008. – Вип. №4 (47). – С. 51-57.
7. Стегней М. І. Аналіз виробництва та споживання аграрної продукції в Україні / М. І. Стегней // Науковий журнал «Агросвіт». – 2014. – № 23. – С. 3-9.